



ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ



ΕΝΑ
Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών



ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ για
το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Προοδευτικής
Εναλλακτικής
Διακυβέρνησης

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2030

Μετασχηματισμός με όραμα, δικαιοσύνη και
αποτελεσματικότητα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΡΩΗΝ ΠΡΥΤΑΝΗΣ

Παρασκευή 10 - Σάββατο 11 Οκτωβρίου 2025
Ξενοδοχείο Caravel, Αθήνα | Αίθουσα Olympia



Περιβάλλον πολλαπλών μετασχηματισμών και απειλών

- Η **παγκοσμιοποίηση** των πάντων, από το εμπόριο, την παραγωγή (αλυσίδες αξίας και τις επενδύσεις), έως την ενέργεια και την γνώση αλλά και η αντι-παγκοσμιοποίηση (επιθετικός προστατευτισμός) του Τραμπ
- Η **τεχνολογική έκρηξη** της AI, κυρίως στους κλάδους της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, η οποία μεταβάλλει τα παραγωγικά πρότυπα, τις εργασιακές σχέσεις και τα πρότυπα εγκατάστασης των επενδύσεων και του ανθρώπινου δυναμικού
- Η **δημογραφική** συρρίκνωση της χώρας, η εγκατάλειψη της υπαίθρου και οι πληθυσμιακές ροές από την Ασία και την Αφρική προς τη Δύση,
- Η **περιβαλλοντική** απειλή (φωτιές, πλημύρες, άνοδος της θερμοκρασίας) που θέτει πολλές προκλήσεις για τις πόλεις που έχουμε, τον τρόπο που τις κτίζουμε και τη χωροθέτηση της παραγωγής
- Η διεύρυνση των κοινωνικών και περιφερειακών **ανισοτήτων** σε παγκόσμια κλίμακα και την ταυτόχρονη συγκέντρωση ιλιγγιώδους πλούτου από μια παγκόσμια ελίτ του platform capitalism.
- Η σταδιακή επικράτηση του **χρηματοπιστωτικού** έναντι του παραγωγικού καπιταλισμού
- Οι **γεωπολιτικοί** ανταγωνισμοί με τη ραγδαία άνοδο της Ασίας και την σταδιακή παρακμή της Ευρώπης

Στρατηγικές επιλογές για την παραγωγή και διανομή του εισοδήματος

Παραγωγή:

- **τι** (εξειδικεύσεις, αλυσίδες), **που** (γεωγραφία, clusters), **πως** (τεχνολογία, περιβάλλον)

Διανομή:

- **Για ποιον** (κεφάλαιο vs. εργασία, συντελεστές παραγωγής vs. rent seekers, κατανάλωση vs. επενδύσεις, χρηματικό vs. παραγωγικό κεφάλαιο)

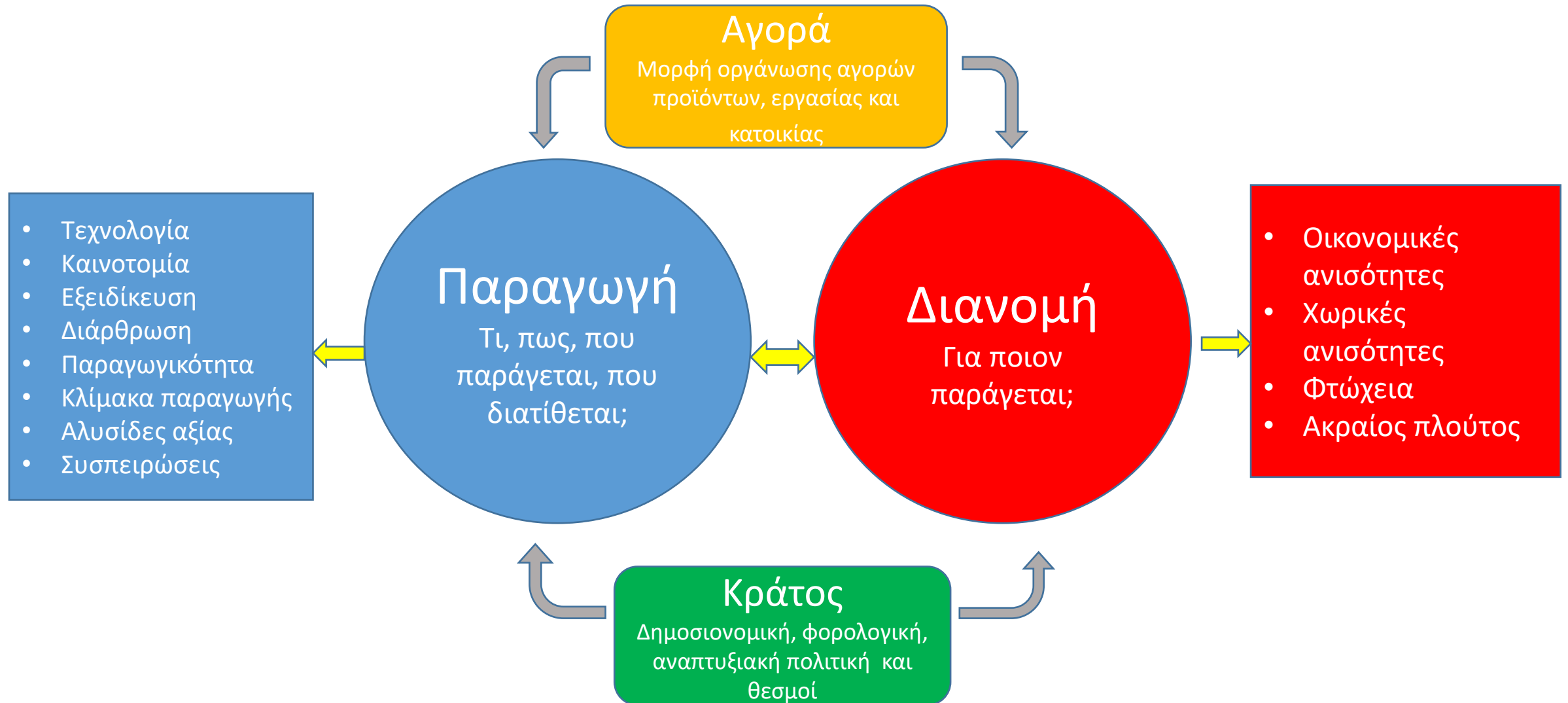
Κράτος:

- Επενδυτικός **επιταχυντής** και κοινωνικός **εξισορροπητής** ή τροχοπέδη της ανάπτυξης

Αγορές:

- Ανταγωνισμός ή **Ολιγοπωλιακή** συγκρότηση, παραγωγή ευημερίας και πλούτου για τους πολλούς ή τους λίγους

Τι παρεμβάσεις στο παραγωγικό κύκλωμα μπορούν να συμβάλλουν σε μια δίκαιη ανάπτυξη ;

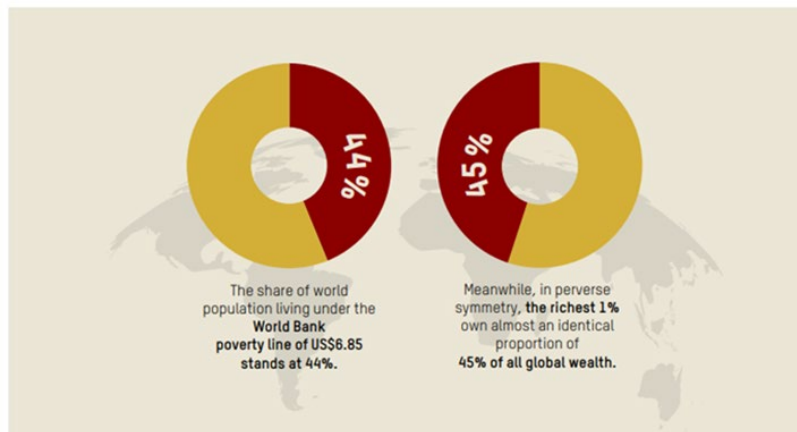


Γιατί μας ενδιαφέρει η διανομή του εισοδήματος;

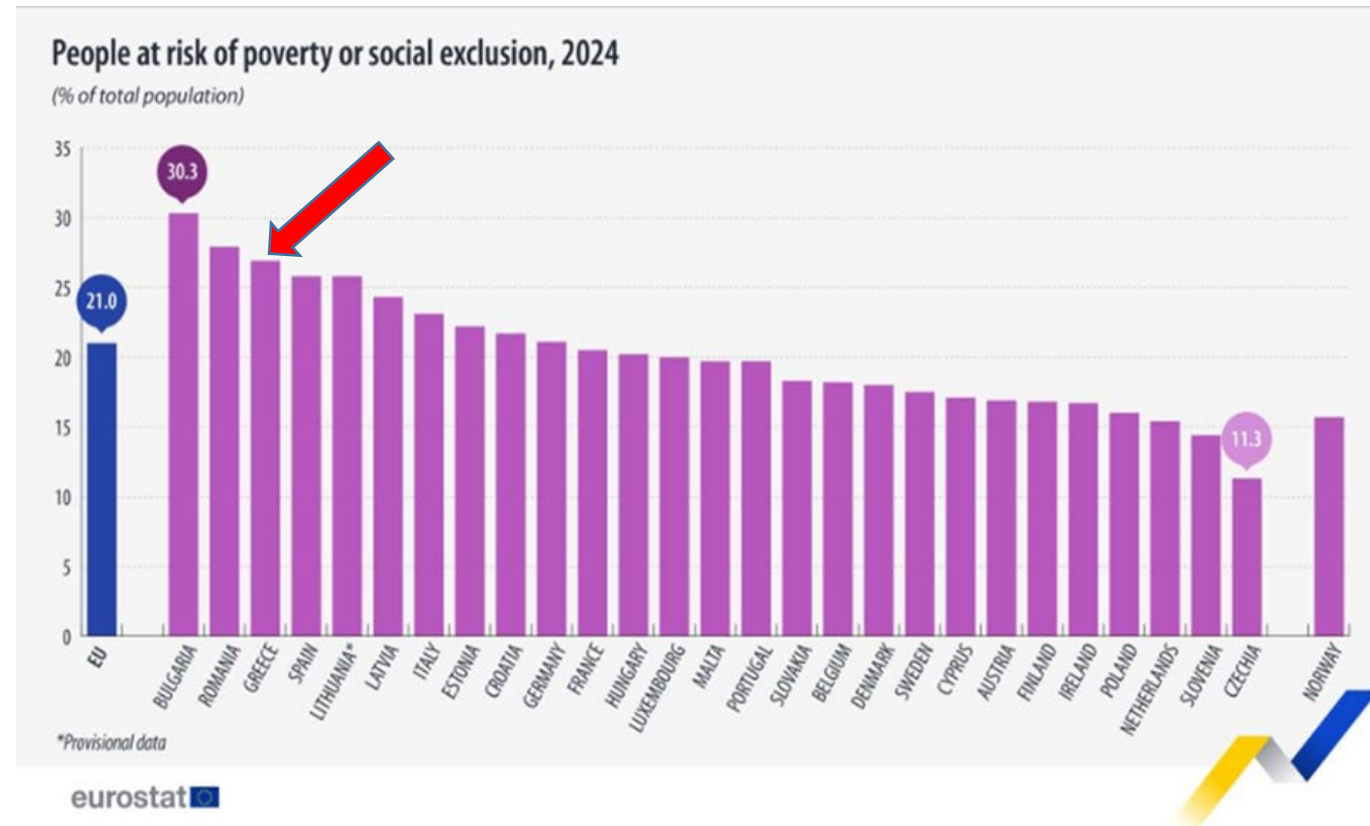


- Οι **ανισότητες** αυξάνονται διαχρονικά τα τελευταία 40 χρόνια
- Η λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς και της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας έχει οδηγήσει σε σημαντική **αναδιανομή** υπέρ του μεγάλου πλούτου
- Το 21% των Ευρωπαίων, **το 27% των Ελλήνων** και το 44% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της **φτώχειας**

FIGURE 2: A WORLD OF TWO HALVES



Source: World Bank and UBS



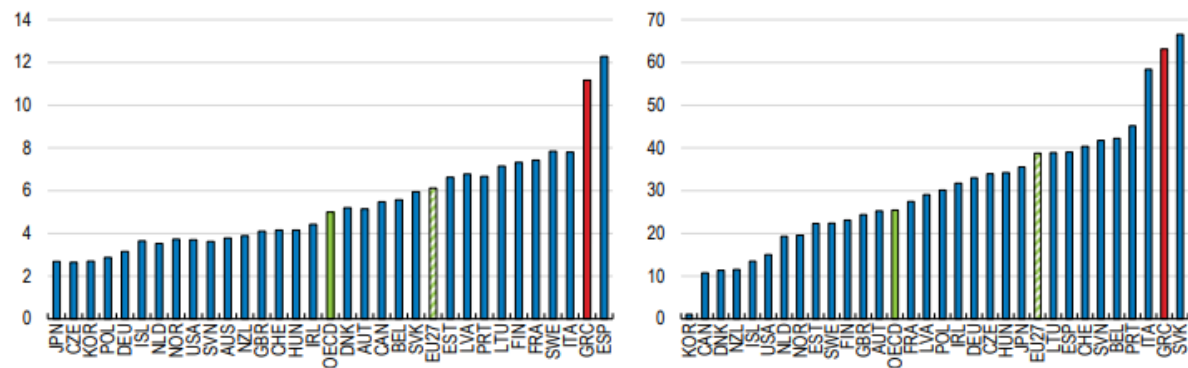
- Η κατανομή αυτή έχει **συνέπειες** τόσο για την οικονομία (ύφεση), όσο και την λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος που μπορεί να αποσταθεροποιηθεί (αντισυστημική ψήφος)

Διανομή
Για ποιον
παράγεται;

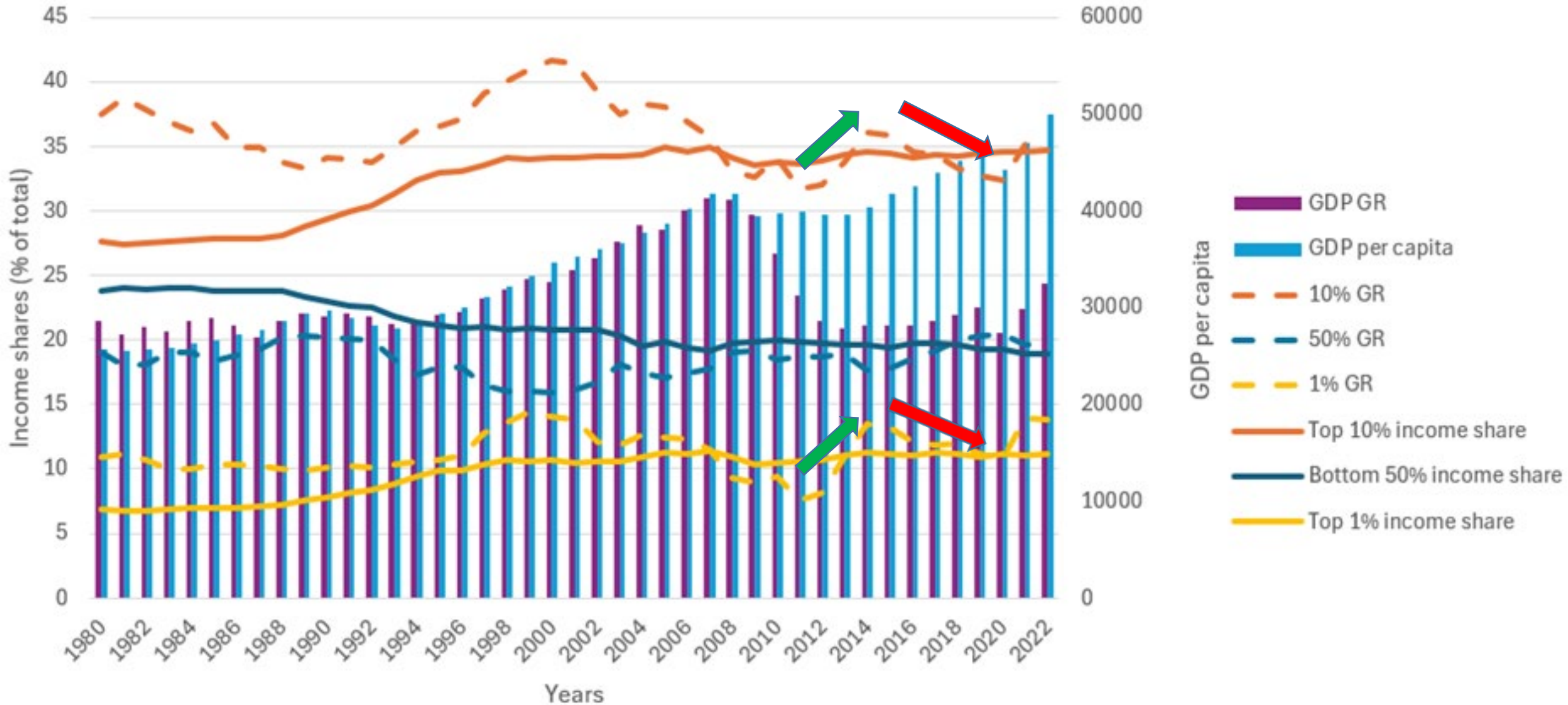
- Οικονομικές ανισότητες
- Χωρικές ανισότητες
- Φτώχεια
- Ακραίος πλούτος

-
- | Year | GDP per capita | Top 10% income share | Bottom 50% income share | Top 1% income share |
|------|----------------|----------------------|-------------------------|---------------------|
| 1980 | 28,000 | 27.5% | 24.0% | 6.5% |
| 1983 | 28,500 | 27.8% | 24.0% | 6.8% |
| 1986 | 29,000 | 28.0% | 24.0% | 7.0% |
| 1989 | 30,000 | 28.5% | 23.5% | 7.5% |
| 1992 | 32,000 | 30.5% | 22.0% | 8.5% |
| 1995 | 34,000 | 33.0% | 21.0% | 10.0% |
| 1998 | 35,000 | 34.0% | 21.0% | 10.5% |
| 2001 | 36,000 | 34.0% | 21.0% | 10.5% |
| 2004 | 38,000 | 34.5% | 19.5% | 11.0% |
| 2007 | 40,000 | 35.0% | 19.0% | 11.5% |
| 2010 | 41,000 | 33.5% | 20.0% | 10.5% |
| 2013 | 42,000 | 34.0% | 19.5% | 11.5% |
| 2016 | 43,000 | 34.0% | 19.5% | 11.0% |
| 2019 | 44,000 | 34.5% | 19.0% | 11.0% |
| 2022 | 45,000 | 34.5% | 19.0% | 11.0% |

B. Long-term unemployment
 % of unemployed workers for more than a year, 2022



Τα **top1%** και **top10%** της **Ελλάδας** είναι αρκετά πάνω από το Μ.Ο. της ΕΕ σε όλη την περίοδο πριν την κρίση και **βελτίωσαν** τη θέση τους στην αρχή της κρίσης 2011-14

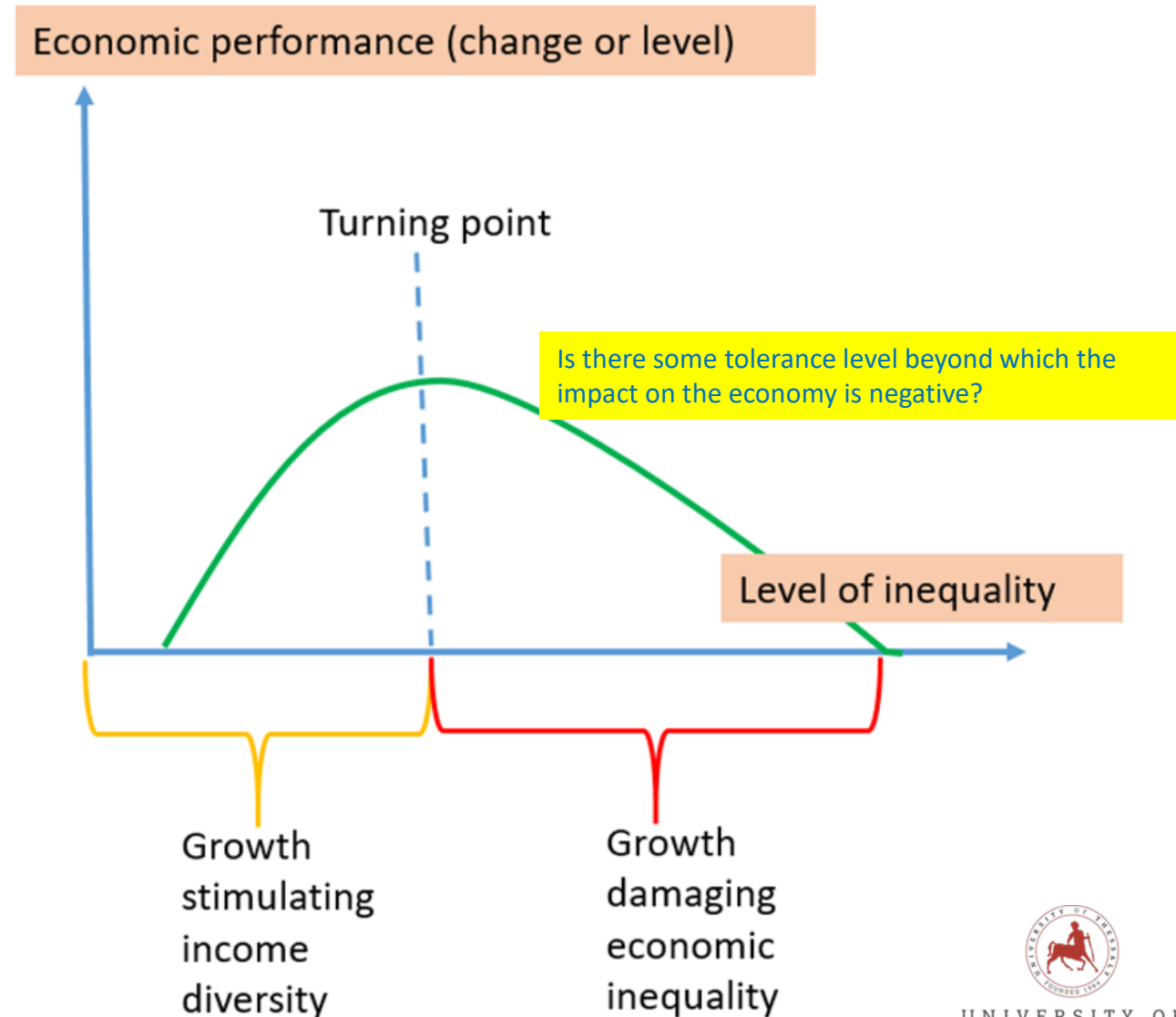


Μεγάλες ανισότητες και οικονομική ανάπτυξη



Όταν η **διαφοροποίηση** των εισοδημάτων (income diversity) μετατρέπεται σε **υπερβολική ανισότητα** (excess inequality) η ανάπτυξη επιβραδύνεται

- Θετική επίδραση όταν η διαφορά στα εισοδήματα δημιουργεί κίνητρα για μεγαλύτερη **προσπάθεια, δημιουργικότητα**, καινοτόμες **ιδέες** και ανάληψη επιχειρηματικού **ρίσκου**
- Αρνητική επίδραση όταν είναι αποτέλεσμα **άνισων ευκαιριών** και άνισης πρόσβαση σε υποδομές και υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας που μειώνουν την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου
- Αρνητική επίδραση όταν οι οικονομικά ασθενέστεροι δεν έχουν πρόσβαση σε **χρηματοδοτικά μέσα** και δεν μπορούν να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε επενδύσεις
- Αρνητική επίδραση όταν η μείωση των εισοδημάτων των χαμηλότερων στρωμάτων μειώνει την **κατανάλωση** και την ενεργή ζήτηση



Οι υπερβολικά πλούσιοι



- Το **πιο πλούσιο 1%** (super-rich) του πλανήτη κατέχει το **62% του νέου πλούτου** που δημιουργήθηκε μετά το 2020 (Oxfam, 2024).
- Ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος των υπερβολικά πλούσιων αφορά πολυτελή κατανάλωση, η μετατρέπεται σε χρυσό, πολύτιμα μέταλλα, έργα τέχνης, η μεταφέρεται σε φορολογικούς παραδείσους και **δεν επιστρέφει** στην οικονομία (sleeping money) .
- Αυτοί οι πολύ-δισεκατομμυριούχοι πληρώνουν πολύ **λιγότερους φόρους** σαν ποσοστό του εισοδήματος τους από τους απλούς πολίτες και υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στις δημοκρατικές αξίες (EU Tax Observatory, 2024).
- Η φοροδιαφυγή των super-rich και η μεταφορά των εισοδημάτων τους σε **φορολογικούς παραδείσους** οδηγεί σε υπερ-φορολόγηση των χαμηλών μεσαίων στρωμάτων και αυξάνει τις **ανισότητες**.
- Η συνολική **απώλεια φορολογικών εσόδων** από τη συμπεριφορά των πολυεθνικών και των υπερβολικά πλούσιων είναι ετησίως σε 500 δις δολάρια (Tax Justice Network, 2023).

Πολιτικές μείωσης των οικονομικών ανισοτήτων



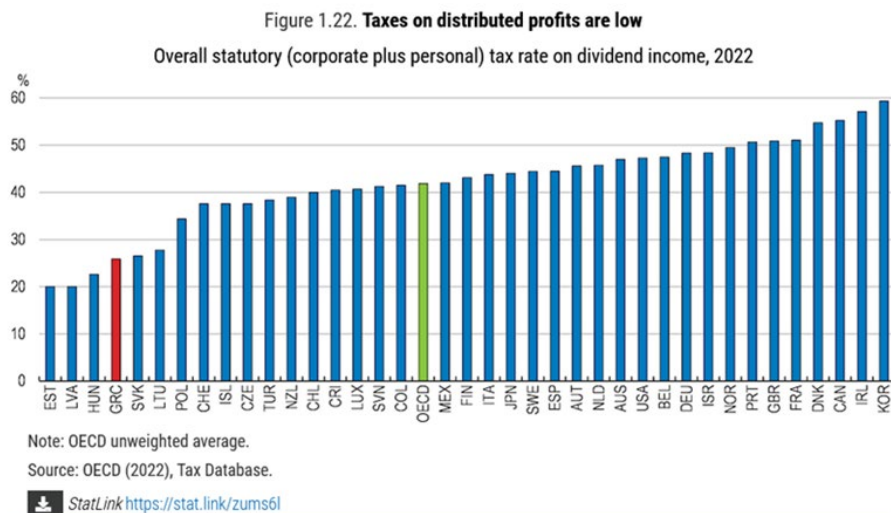
- Προοδευτική αύξηση φόρου μεγάλων εισοδημάτων και μεγάλου πλούτου
 - ο Μείωση φορολογίας χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων
 - ο Αύξηση φορολογίας μεγάλων και πολύ μεγάλων εισοδημάτων
 - ο Αύξηση φορολογίας κερδών
 - ο Αύξηση φόρου μεγάλης κληρονομιάς άνω των 10.000.000 ευρώ

Φορολογία φυσικών προσώπων

Φορολογική κλίμακα			υφιστάμενη	Νέα
0	-	10.000	9%	5%
10.001	-	20.000	22%	15%
20.001	-	30.000	28%	20%
30.001	-	40.000	36%	25%
40.001	<	50.000	44%	30%
50.000	-	60.000		35%
60.000	-	100.000		40%
100.000	-	200.000		45%
200.000	-	1.000.000		48%
1.000.000	<			50%

Φορολογία νομικών προσώπων

Φορολογική κλίμακα			Νέα
0	-	500.000	22%
500.000	-	1.000.000	23%
1.000.000	-	10.000.000	24%
10.000.000	<		25%



Πολιτικές μείωσης των οικονομικών ανισοτήτων



- Ανεπτυγμένες χώρες χωρίς μεγάλες επιχειρήσεις και National champions δεν υπάρχουν.
- Όμως, σημαντικοί κλάδοι της οικονομίας έχουν Ολιγοπωλιακή μορφή και υψηλό βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς που ενδέχεται να επηρεάζει τον ανταγωνισμό:
 - **Τράπεζες** (οι 4 συστημικές ελέγχουν το 97% του τραπεζικού ενεργητικού)
 - **Τηλεπικοινωνίες** (3 εταιρείες ελέγχουν το 100% της αγοράς)
 - **Ηλεκτρική ενέργεια** (3 εταιρείες ελέγχουν ~ 80% της αγοράς)
 - **Σούπερ Μάρκετ** (5 αλυσίδες ελέγχουν ~ 80% της αγοράς)
 - **Εμπορία καυσίμων** (4 εταιρείες ελέγχουν ~ 80% της αγοράς)
 - **Ακτοπλοΐα** (3 εταιρείες ελέγχουν ~ 80% της αγοράς)
 - **Φάρμακα** (10 κορυφαίες ελέγχουν το 55% της αγοράς)

Αυτή η μορφή οργάνωσης πιθανόν διαμορφώνει τιμές που δεν δικαιολογούνται από το κόστος. Απαιτεί συγκροτημένη **αντιμονοπωλιακή πολιτική** και αντιμετώπιση των **καρτέλ**

- **Ενίσχυση αρμοδιοτήτων των Ανεξάρτητων Αρχών (Επιτροπή Ανταγωνισμού και άλλων)**
 - Νομοθετική θωράκιση αυτοτέλειας
 - Δημιουργία και επιστημονική στελέχωση Τμημάτων Έρευνας Αγοράς και Ελέγχου
- **Κρατικός έλεγχος μιας συστημικής τράπεζας για την αντιμετώπιση της ολιγοπωλιακής οργάνωσης της τραπεζικής αγοράς**



Πολιτικές μείωσης των οικονομικών ανισοτήτων



➤ Αγορά εργασίας

- Θεσμική κατοχύρωση και ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και συμβάσεων
- Δημιουργία Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας για την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας

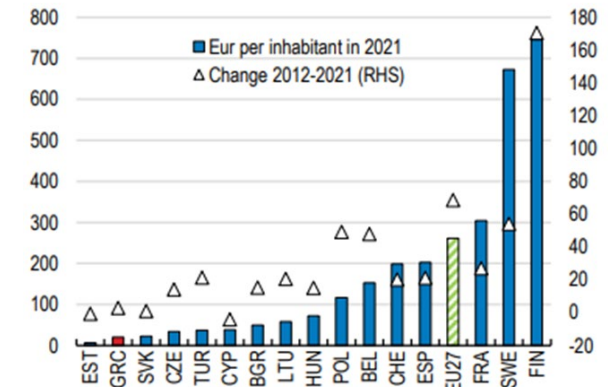
➤ Κοινωνική προστασία

- Επίδομα κοινωνικής προστασίας σε όσα νοικοκυριά βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας και δεν λαμβάνουν άλλες παροχές
- Κοινωνική κατοικία και επιδότηση ενοικίου για νέους και όσα νοικοκυριά βρίσκονται κάτω από το όριο φτώχειας

➤ Ενίσχυση ποιότητας ανθρωπίνου κεφαλαίου

- Υποχρεωτική δωρεάν επαγγελματική κατάρτιση μετά το Γυμνάσιο
- Φοιτητικές εστίες για οικονομικά αδύναμους φοιτητές

D. Public spending on day care and other in-kind benefits



Long-term unemployment rate Total, % of unemployed, 2021 or latest available



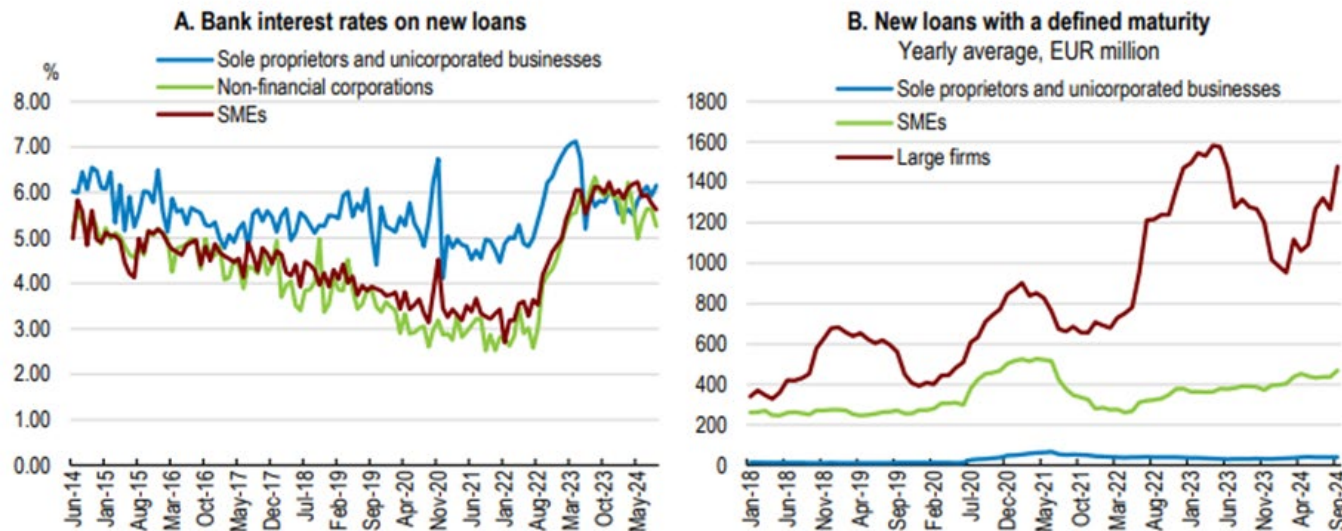
- Το 2021 το **39%** των ανέργων στην ΕΕ ήταν μακροχρόνιοι άνεργοι
- Στην Ελλάδα ήταν το **63%**

Πολιτικές μείωσης των οικονομικών ανισοτήτων



- Πρόσβαση των μικρών βιομηχανικών επιχειρήσεων σε δανεισμό από την Αναπτυξιακή Τράπεζα
 - Ο δανεισμός των μικρών επιχειρήσεων από τις συστημικές τράπεζες είναι ασήμαντος (400 εκ. ευρώ) και με απαγορευτικά επιτόκια (6%)
 - Χρηματοδοτικά εργαλεία με πόρους της ΕΙΒ και προγράμματα μικτής εγγυοδοσία

Figure 2.20. Credit developments and situation of non-financial corporations



Με 2 δις δάνεια, οι τράπεζες έχουν 4.5 δις κέρδη. Πως;

Source: Bank of Greece (2024), Interest Rates on Bank Deposits and Loans; Bank credit and deposits.

StatLink  <https://stat.link/mz1aq3>

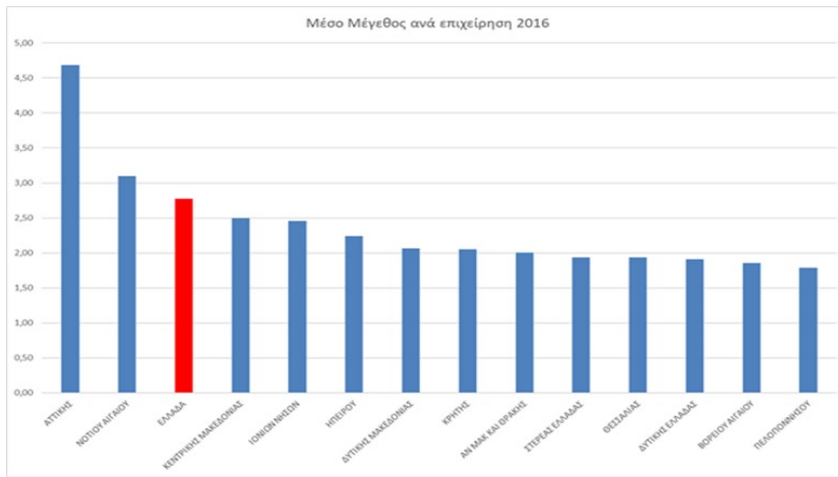


UNIVERSITY OF
THESSALY

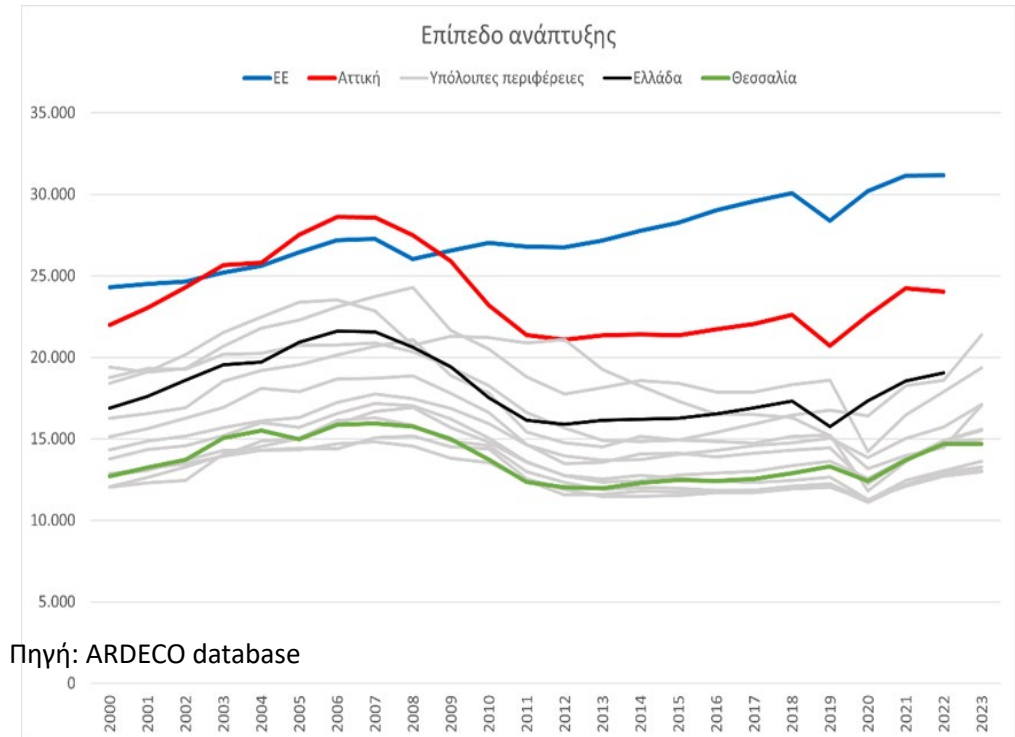
Πολιτικές μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων



- Η Αττική συγκεντρώνει το **+40% του πληθυσμού** της χώρας, το **+50% του ΑΕΠ**, τις **μεγαλύτερες** και πιο προηγμένες επιχειρήσεις, έχει **διπλάσιο** επίπεδο ανάπτυξης από τις ΛΑΠ και μεγάλη **υπεροχή** σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης και διοίκησης
- Αυτή η τάση, μακροχρόνια υπονομεύει το μέλλον και της περιφέρειας και της χώρας, καθώς οι μικρότερες πόλεις έχουν **αποδυναμωθεί** και η υπαίθρος και κυρίως η ημιορεινή και ορεινή έχει **εγκαταλειφθεί** και από την πολιτεία και από τους κατοίκους.



Το επίπεδο Ανάπτυξης των Περιφερειών, της Ελλάδας και της ΕΕ, 2000-23



- Η **δημογραφική κατάρρευση** της υπαίθρου θα οδηγήσει στη συρρίκνωση του Αγενή τομέα και της διατροφικής-επισιτιστικής επάρκειας και ασφάλειας της χώρας

Αιτίες και επιπτώσεις της χωρικής συγκέντρωσης



Αιτίες

- **Νόμοι της οικονομίας, της γεωγραφίας και της ιστορίας:** Αρχικές συνθήκες, Οικονομίες συγκέντρωσης και κλίμακας, μέγεθος αγοράς
- **Πολιτικές επιλογές δεκαετιών** στη συγκρότηση του κράτους, τις υποδομές, την εκπαίδευση, την υγεία και τις αξίες γης
- Συσσωρευτική λειτουργία

Επιπτώσεις

- Μεγάλο μέρος από το παραγωγικό δυναμικό (και της παραγωγικής γης) της περιφέρειας παραμένει **αναξιοποίητο**
- Η συγκέντρωση στην Αθήνα έχει φέρει την πόλη στα όρια της και λειτουργεί **απειλητικά**, καθώς αυξάνει την πυκνότητα, τα κυκλοφοριακά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και το κόστος κατοικίας, περιθωριοποιώντας τα λαϊκά στρώματα.
- Φαύλος κύκλος, όπου:
- Η Αθήνα «**απορροφά**» τους ανθρώπινους πόρους της περιφέρειας και συμβάλλει στην εγκατάλειψη της
- Ταυτόχρονα **υποφέρει** από την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού, τα κορεσμένα δίκτυα και την πίεση στις τιμές γης που παρασύρει το κόστος γης, ζωής και παραγωγής

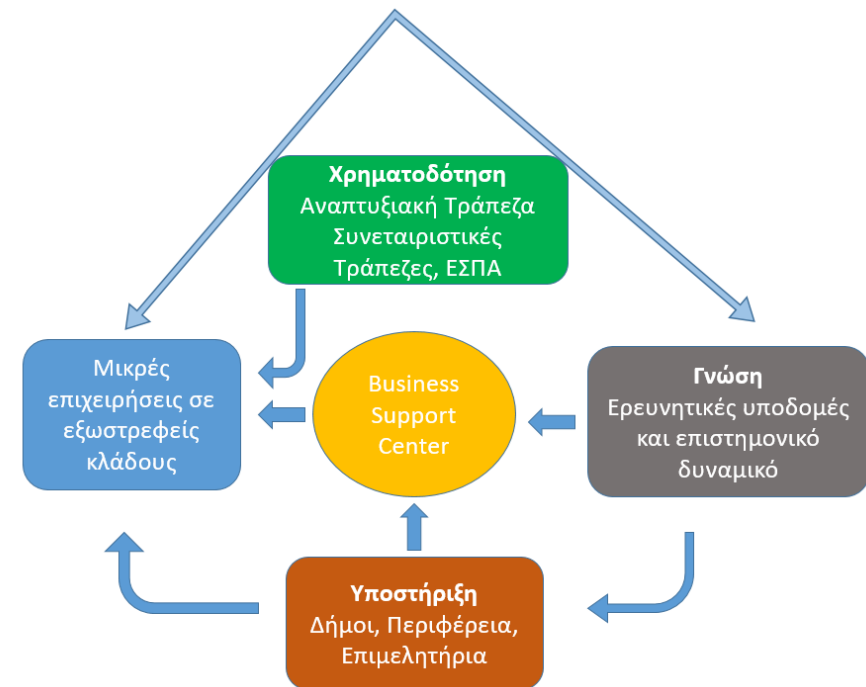
Στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης



- Το Ελληνικό κράτος δεν έχει εκπονήσει τα τελευταία 30 χρόνια μια **Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης** (αρκούμενο στα προγραμματικά κείμενα του ΕΣΠΑ), παρότι έχει εκπονήσει αντίστοιχες στρατηγικές σχεδόν για τα πάντα και παρότι οι περιφερειακές ανισότητες αναγνωρίζονται ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της χώρας.
- Εκπόνηση ενός **Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Ανάπτυξη των Περιφερειών** που θα περιλαμβάνει συγκεκριμένους στόχους σύγκλισης και συγκεκριμένα μέσα πολιτικής, τα οποία θα αποτυπώνονται σε Περιφερειακές Συμφωνίες Ανάπτυξης μεταξύ της κυβέρνησης και της κάθε Περιφέρειας και θα στηρίζεται από όλους τους διαθέσιμους εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους
- **Πενταετείς Περιφερειακές Συμφωνίες Ανάπτυξης (ΠΣΑ)** με βάση Στρατηγικά Σχέδια σε Περιφερειακή Ανάπτυξη σε Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο, τα οποία θα περιλαμβάνουν εμβληματικά έργα με ισχυρούς πολλαπλασιαστές και επενδύσεις ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και εξωστρέφειας της παραγωγικής βάσης των περιφερειών.

Στήριξη των μικρών επιχειρήσεων

- Η περιφέρεια στηρίζεται κυρίως σε μικρές επιχειρήσεις, καθώς οι μεγαλύτερες είναι συγκεντρωμένες στις μεγάλες πόλεις
- Η μεγάλη πλειοψηφία είναι σε εσωστρεφείς κλάδους που συχνά είναι κορεσμένοι και εξαρτώνται από την τοπική ζήτηση.
- Σημαντική αναπτυξιακή προτεραιότητα η δημιουργία **start-ups** στους τομείς **ICT, bio-food, bio-health, agro-tech, social economy, circular economy** ή άλλους τομείς αιχμής και η συνεργασία της επιστημονικής και της παραγωγικής βάσης, για την υποστήριξη της καινοτομίας σε κρίσιμους κλάδους.



- Οι Start-ups αναπτύσσονται όταν υπάρχει ένα οικοσύστημα «**συλλογικής αποτελεσματικότητας**» σε περιφερειακό επίπεδο με υποστηρικτικούς μηχανισμούς, όπως τα **Business Support Centers**, οι **παραγωγικές θερμοκοιτίδες**, τα **Πανεπιστημιακά Εργαστήρια** και η πρόσβαση σε κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία.

- Δημιουργία **μηχανισμού υποστήριξης** στους εξωστρεφείς κλάδους κάθε περιφέρειας για τον εντοπισμό επενδυτικών ευκαιριών, την εκπόνηση επενδυτικών σχεδίων, την επιλογή τεχνολογίας, την αναζήτηση συνεργασιών και αγορών και την εξεύρεση χρηματοδότησης.

Επανα-κατοίκηση της υπαίθρου

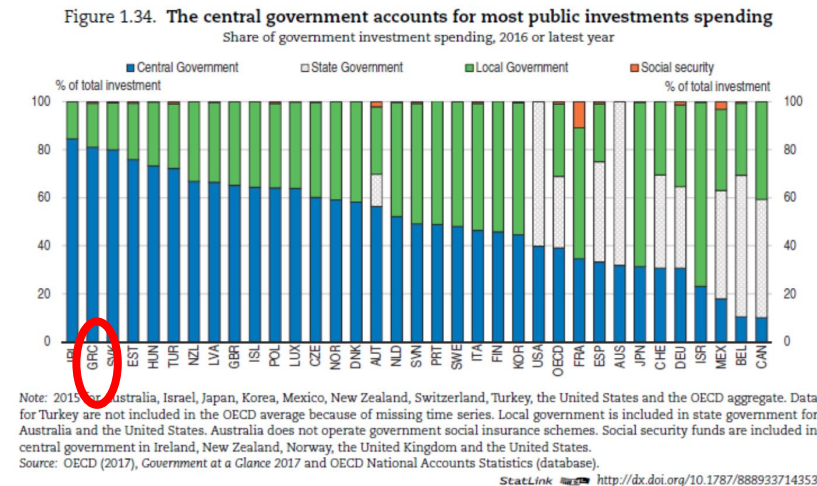
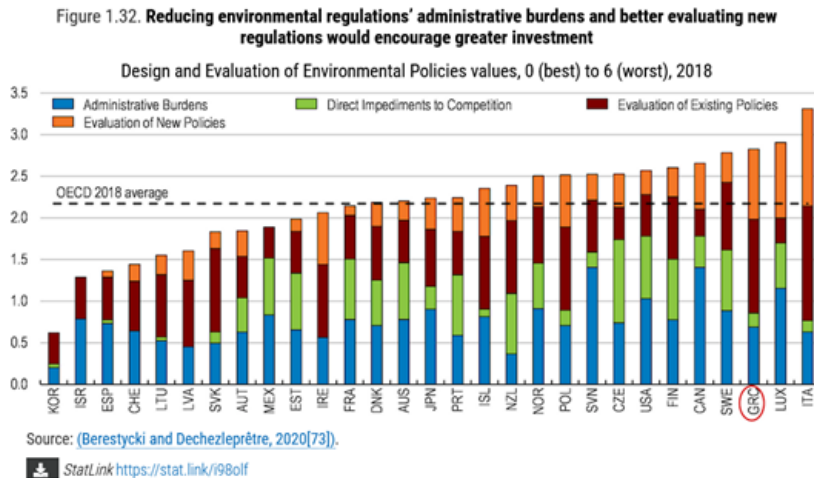


- Μια διεθνής πρακτική για την επιστροφή των νέων στην ύπαιθρο στηρίζεται (πέρα από την ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών) στην παροχή στέγης μέσω προγραμμάτων κοινωνικής κατοικίας, ειδικά τώρα που το κόστος ενοικίασης στις μεγάλες πόλεις είναι πολύ υψηλό.
- Η αναπτυξιακή πολιτική πρέπει να έχει ένα ισχυρό σύστημα κινήτρων επιστροφής του **μισού εκατομμυρίου νέων επιστημόνων που έφυγαν από τη χώρα** λόγω της κρίσης. Δεδομένου ότι πολλοί μπορούν να εργαστούν από παντού, τα κίνητρα θα πρέπει να τους κατευθύνουν κατά κύριο λόγο προς την περιφέρεια και όχι την Αθήνα (αλίμονο αν αυξηθεί κατά μισό εκατομμύριο ακόμη ο πληθυσμός της).
- Τα κίνητρα θα πρέπει να είναι ισχυρά για να πλησιάζουν κάπως τις ήδη υπάρχουσες συνθήκες εργασίας στο εξωτερικό. Θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:
 - παροχή **δωρεάν στέγης για μια 10ετία** με ένα πρόγραμμα αποκατάστασης και ανακαίνισης **εγκαταλειμμένων κατοικιών** στην ύπαιθρο (που μετά θα αποδοθούν στους ιδιοκτήτες)
 - **φορολογικά κίνητρα** εγκατάστασης (μηδενικός φόρος εισοδήματος ή κερδών για μια 10ετία)
 - **επιδότηση** για έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω ΕΣΠΑ με τον μέγιστο επιτρεπτό συντελεστή
 - Παραχώρηση δημόσιων κτιρίων (δημοτικά που έκλεισαν στα χωριά) για τη δημιουργία **θερμοκοιτίδων και τεχνο-χώρων συν-εργασίας και ώσμωσης** αυτού του υψηλής ποιότητας ανθρώπινου δυναμικού με το εναπομείναν τοπικό κεφάλαιο

Η αποκέντρωση του κράτους



- Το κράτος τα τελευταία 40 χρόνια, παρότι έχει στη διάθεση του αναπτυξιακούς πόρους της ΕΕ συνολικού ύψους 120 δις, δεν κατάφερε να προστατεύσει τη χώρα από την κρίση, ούτε να μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες.
- Αυτό οφείλεται σε δύο αλληλένδετα προβλήματα: (α) Υπερβολική γραφειοκρατία και (β) υπερβολικό συγκεντρωτισμό σε όλο το εύρος σχεδιασμού και υλοποίησης των αναπτυξιακών πολιτικών, όπου τα υπουργεία ελέγχουν πρακτικά τα πάντα, συχνά με αντιφατικό και συγκρουόμενο τρόπο



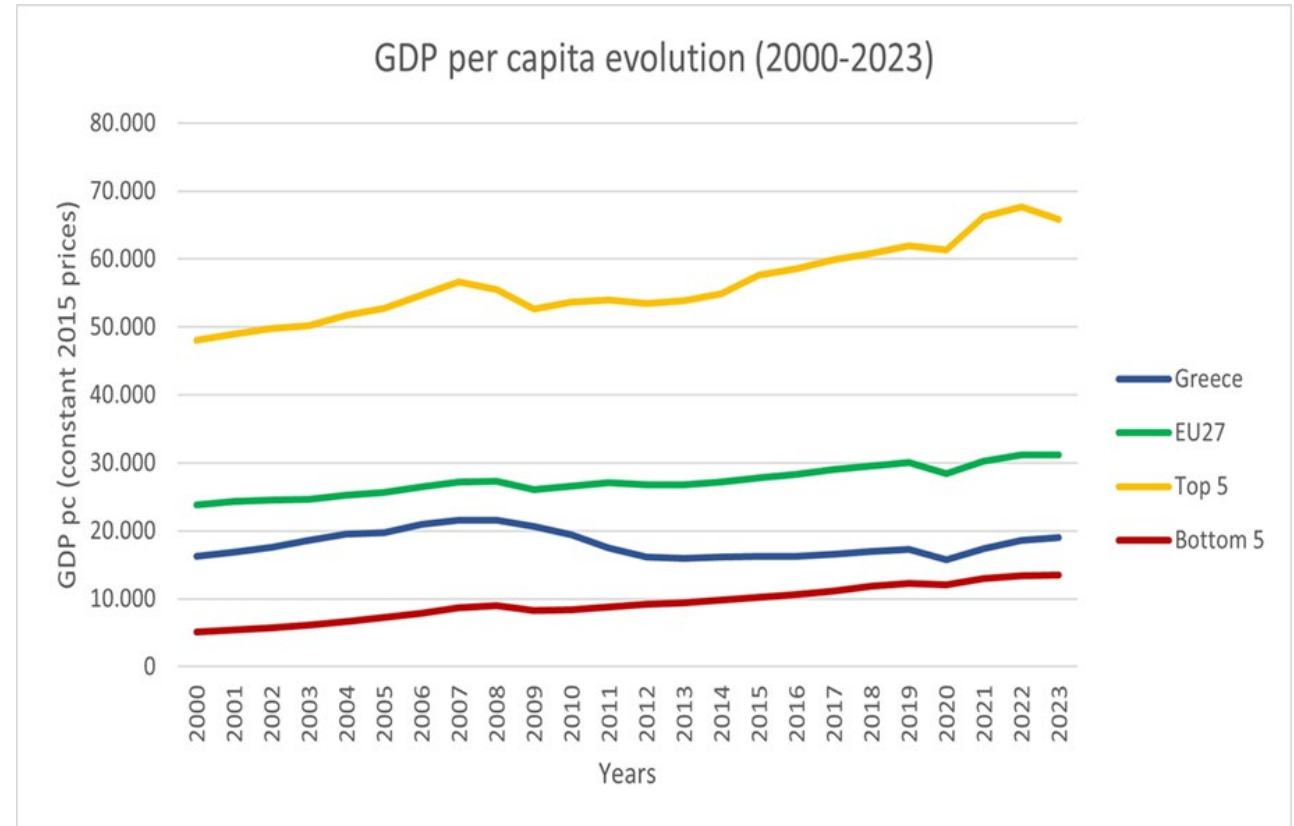
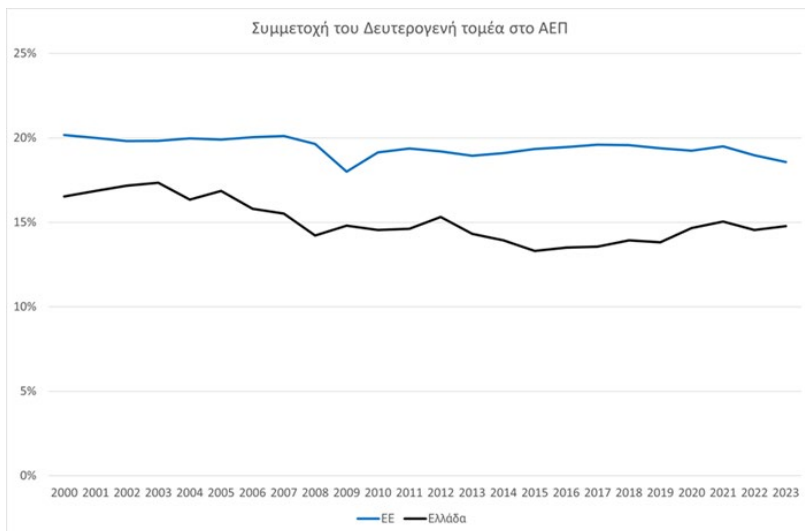
- Προσανατολισμός του κεντρικού κράτους στον επιτελικό, στρατηγικό, κανονιστικό και ελεγκτικό ρόλο και η μεταβίβαση εκτελεστικών αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες και τους Δήμους, μέσω μια γενναίας μεταρρύθμισης που θα προωθεί τη δημοσιονομική, φορολογική και διοικητική αποκέντρωση
- Ενίσχυση των δυνατοτήτων σχεδιασμού και υλοποίησης αναπτυξιακών πολιτικών στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με βάση την Αρχή της Επικουρικότητας, την ανάγκη για περισσότερη διαφάνεια και δημοκρατία και τις επιταγές της ΕΕ για Place-based Policies

Πολιτικές παραγωγικής ανασυγκρότησης και ανάπτυξης

• Τεχνολογία
• Καινοτομία
• Εξειδίκευση
• Διάρθρωση
• Παραγωγικότητα
• Κλίμακα παραγωγής
• Αλυσίδες αξίας
• Συσπειρώσεις

Παραγωγή
Τι, πως, που
παράγεται, που
διατίθεται;

- Η χώρα βρίσκεται σε πορεία **απόκλισης** από τις πιο ανεπτυγμένες χώρες της ΕΕ και μέχρι πρόσφατα και από το ΜΟ της ΕΕ
- **Σύγκλιση** προς τα κάτω με τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες
- Περιορισμένη **βιομηχανική παραγωγή** σε σχέση με το ΜΟ της ΕΕ και ένα παραγωγικό δυσισμό που επιβάλλει διττή προσέγγιση

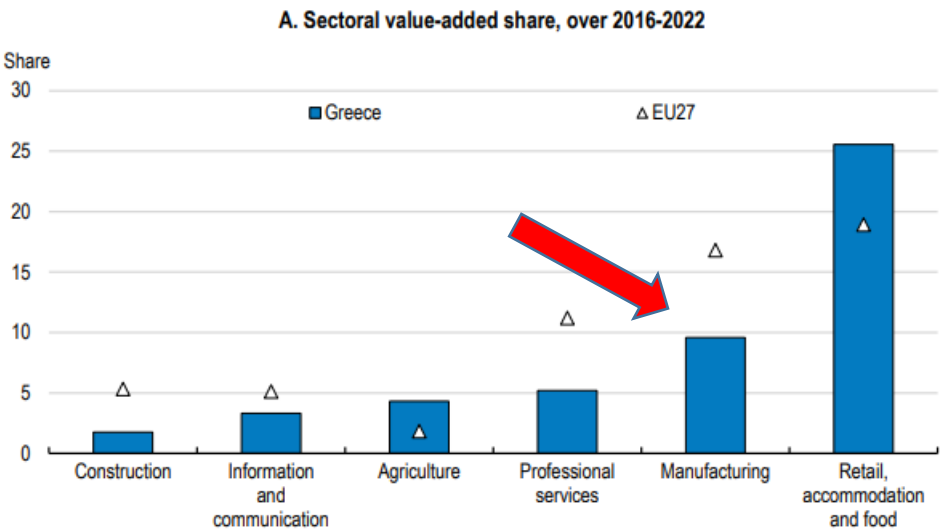
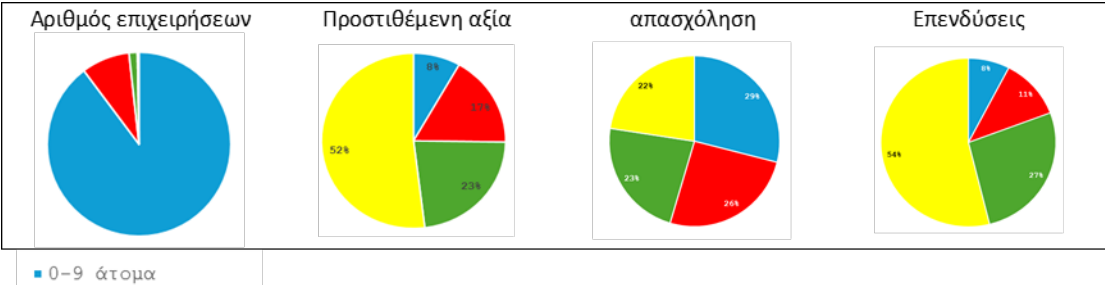


Top 5: Luxembourg, Denmark, Ireland, Sweden, Netherlands
Bottom 5: Bulgaria, Romania, Latvia, Lithuania, Poland

Στόχος: Διπλή **σύγκλιση** (εσωτερική και εξωτερική)
και **επαναβιομηχάνιση** της οικονομίας

Πολιτικές παραγωγικής ανασυγκρότησης και ανάπτυξης

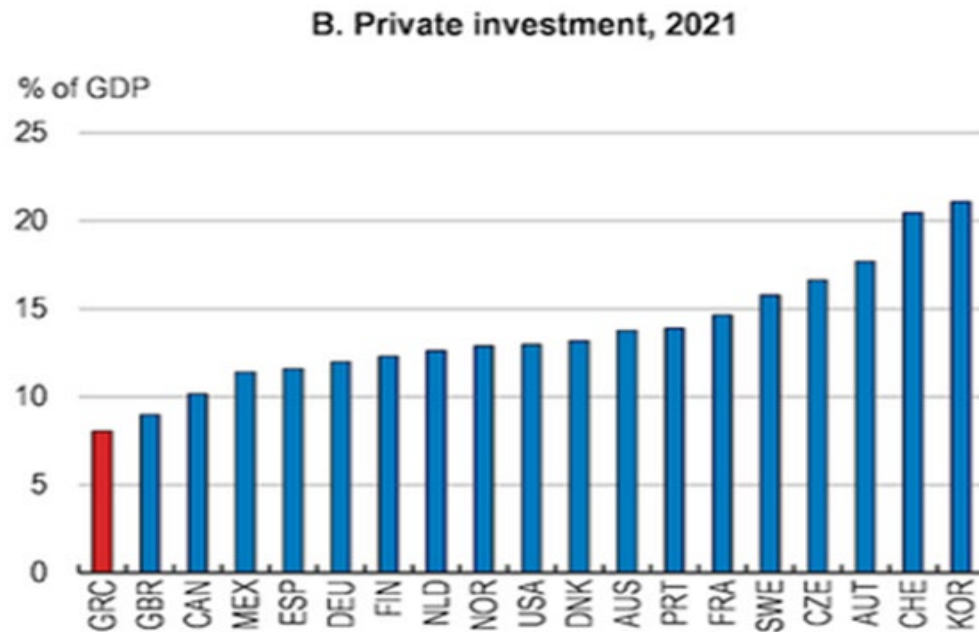
- Η χώρα συμβάλλει στον παραγωγικό δεισμό της ΕΕ και ταυτόχρονα έχει να αντιμετωπίσει ένα **εσωτερικό δεισμό** που αφορά κυρίως τη βιομηχανία
- Στη μια άκρη του φάσματος, έχουμε **157 μεγάλες** επιχειρήσεις στη βιομηχανία (>250) που παράγουν το **51% της ΑΠΑ**, απασχολούν το 22% του βιομηχανικού εργατικού δυναμικού και υλοποιούν το **53% των επενδύσεων**
- Στην άλλη άκρη έχουμε 51.622 μικρές επιχειρήσεις (0-9) στη βιομηχανία που αποτελούν το **90% των επιχειρήσεων**, παράγουν το **8% της ΑΠΑ**, απασχολούν το **29% του εργατικού δυναμικού** και υλοποιούν το 7% των επενδύσεων.



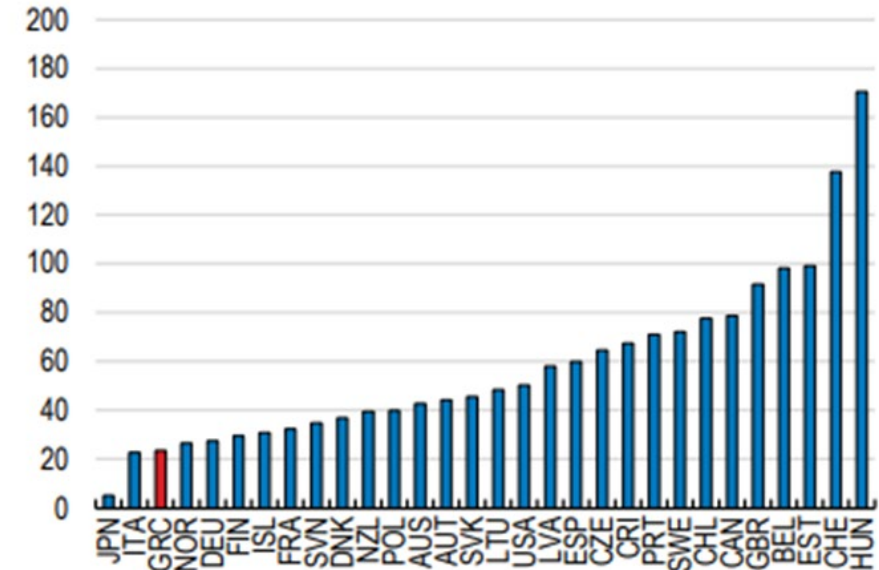
Κατηγορία μεγέθους επιχειρήσεων	αριθμός	κύκλος εργασιών	προστιθέμενη αξία	απασχόληση	επενδύσεις
Σύνολο	57.516	92.081.165	16.579.872	373.258	2.213.914
0-9 άτομα	51.622	6.915.620	1.367.664	108.152	169.298
10-49 άτομα	4.887	12.352.130	2.814.839	95.675	257.404
50-249 άτομα	850	17.400.403	3.783.973	85.144	594.169
250 και άνω άτομα	157	55.413.012	8.613.396	84.287	1.193.043
Συμμετοχή (%)	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
0-9 άτομα	89,75%	7,51%	8,25%	28,98%	7,65%
10-49 άτομα	8,50%	13,41%	16,98%	25,63%	11,63%
50-249 άτομα	1,48%	18,90%	22,82%	22,81%	26,84%
250 και άνω άτομα	0,27%	60,18%	51,95%	22,58%	53,89%

Οι επενδύσεις δεν είναι αρκετές

- Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι κατά κανόνα εξωστρεφείς και επενδύουν περισσότερο. Όμως, δεν επενδύουν αρκετά.
- Οι ξένες επενδύσεις είναι ελάχιστες
- Οι μικρές επιχειρήσεις δεν μπορούν να συμβάλλουν λόγω των διαρθρωτικών δυσκολιών και της περιορισμένης πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα



A. Inward FDI stock
% of GDP, 2023



• Τεχνολογία
• Καινοτομία
• Εξειδίκευση
• Διάθροση
• Παραγωγικότητα
• Κλίμακα παραγωγής
• Αλυσίδες αξίας
• Συσπειρώσεις

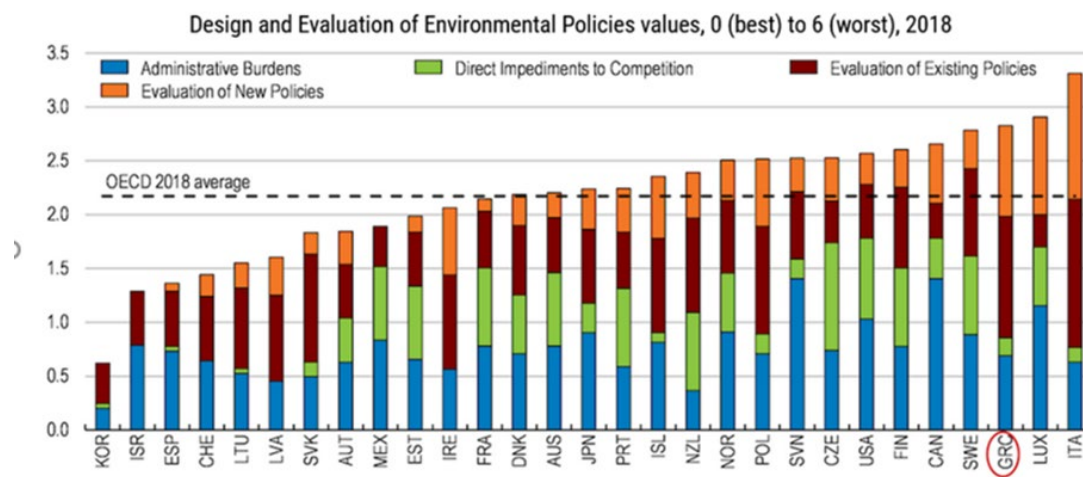
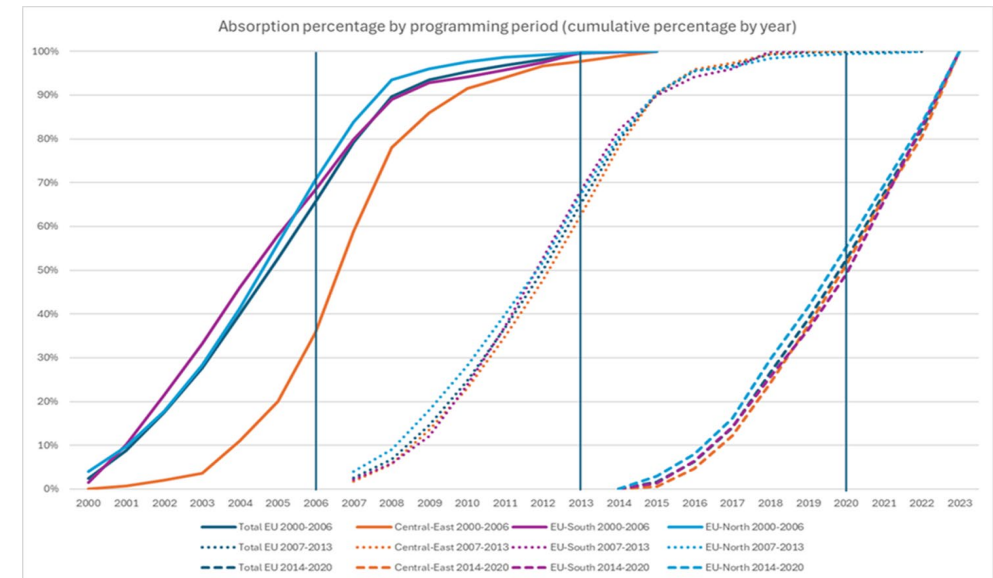
Παραγωγή
Τι, πως, που
παράγεται, που
διατίθεται;

- Διαρθρωτικές πολιτικές σε τρία επίπεδα:
 - Προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδύσεων
 - Ενίσχυση επενδύσεων μεγάλων επιχειρήσεων και επιχειρηματικών ομίλων
 - Βελτίωση του οικοσυστήματος των μικρών επιχειρήσεων

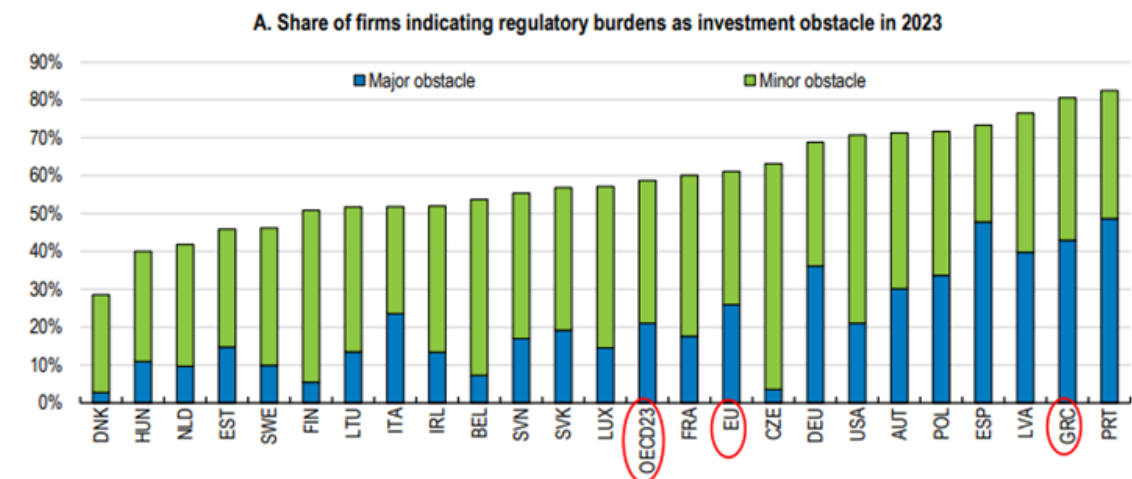
Επενδυτικά εμπόδια



- Η ταχύτητα στις **αδειοδοτικές λειτουργίες** του κράτους.
- Η **περιορισμένη αποτελεσματικότητα** στη άσκηση της αναπτυξιακής πολιτικής (+100 δις σε 30 χρόνια)
- **Κανονιστικό πλαίσιο στο ΕΣΠΑ**: 3 χρόνια σχεδιασμός για 7ετές Πρόγραμμα, 3-5 χρόνια καθυστέρηση, η τελική υλοποίηση δεν έχει σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Κάθε φορά κάνουμε τα ίδια και περιμένουμε άλλα αποτελέσματα
- Δεν υπάρχει **μάθηση**, γιατί το πολιτικό σύστημα δεν ασχολείται και το σύστημα διοίκησης προστατεύει τον εαυτό του



Source: (Berestycki and Dechezleprêtre, 2020[73]).



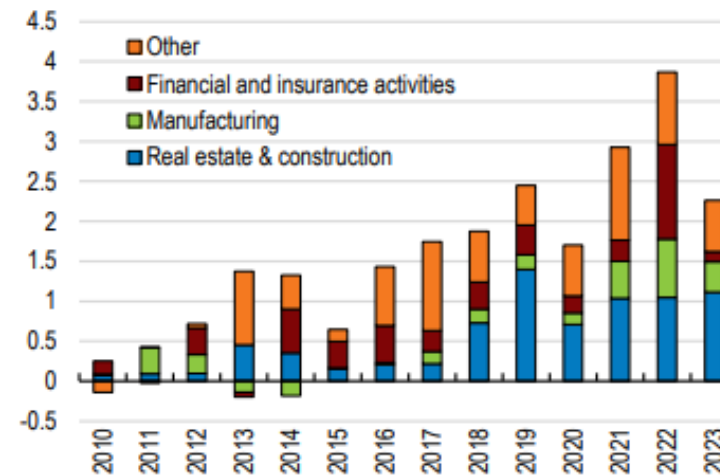
Επενδυτικά εμπόδια II



- Η προσέλκυση μεγάλων επενδύσεων, είτε από εγχώριες είτε ξένες, μεγάλες επιχειρήσεις απαιτεί άλλο περιβάλλον.
- Βασικά εμπόδια μεγάλων επενδύσεων είναι η **διαφθορά**, η **ποιότητα των θεσμών**, η **περιορισμένη αποτελεσματικότητα** στη λειτουργία του κράτους και η καθυστέρηση στην **απονομή δικαιοσύνης**.

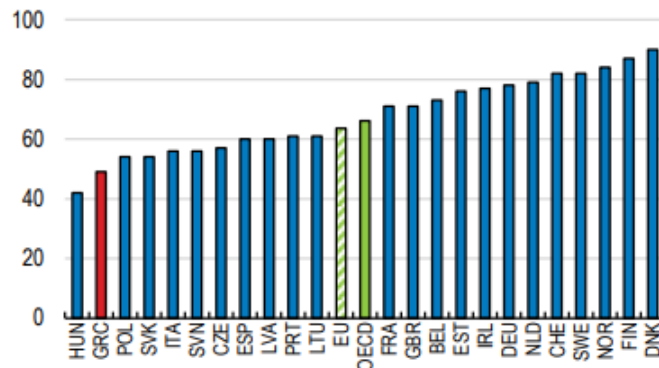
Το θεσμικό πλαίσιο και η αποτελεσματικότητα στη λειτουργία του κράτους αποτελούν στόχο μιας μεγάλης μεταρρύθμισης

A. Net foreign direct investment inflows, in percent of GDP

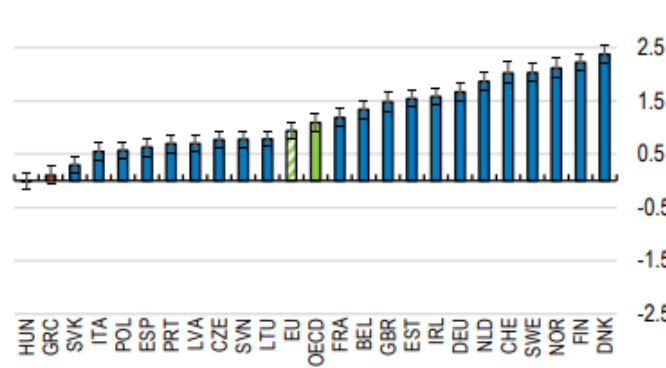


- Μέχρι στιγμής, οι Ξένες Επενδύσεις κατευθύνονται κυρίως στο Real Estate, τον χρηματοπιστωτικό τομέα και τον τουρισμό.

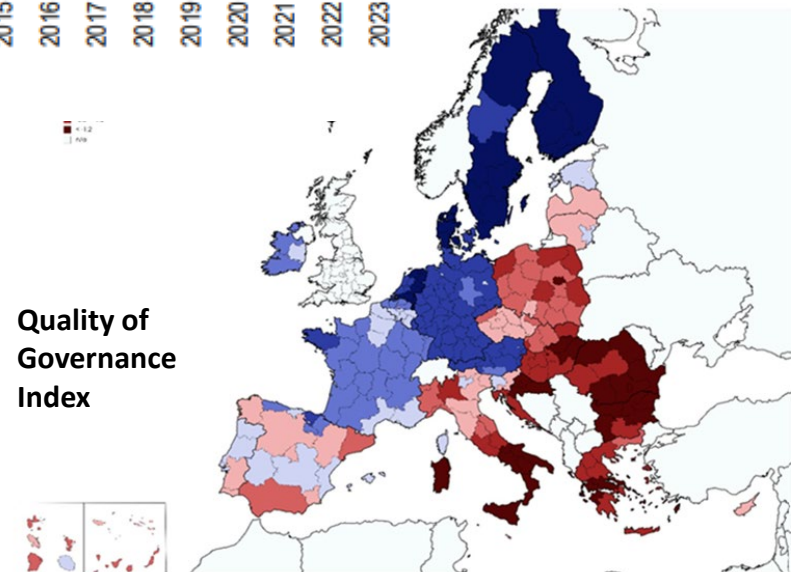
A. Corruption Perceptions Index
Scale: 0 (worst) to 100 (best), 2023



B. Control of corruption
Scale: -2.5 (worst) to 2.5 (best), 2023



Quality of Governance Index



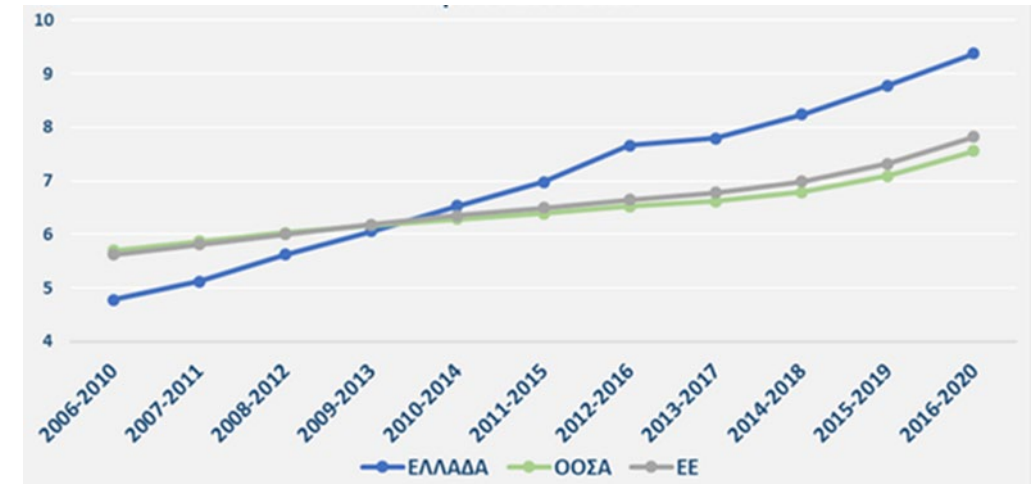
Η βιομηχανία της γνώσης

• Τεχνολογία
• Καινοτομία
• Εξειδίκευση
• Διάρθρωση
• Παραγωγικότητα
• Κλίμακα παραγωγής
• Αλυσίδες αξίας
• Συστημώσεις

Παραγωγή
Τι, πως, που
παράγεται, που
διατίθεται;

- Τα δημόσια Πανεπιστήμια έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην ανάδυση του νέου μοντέλου ανάπτυξης παράγοντας την απαραίτητη γνώση και τις τεχνολογίες αιχμής που απαιτείται για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και της οικονομίας (knowledge based growth).

- Τα Πανεπιστήμια και τα Ερευνητικά Κέντρα θα πρέπει να είναι **θεσμικά οι σύμβουλοι του κράτους** σε κρίσιμους τεχνολογικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς στους οποίους διαθέτουν αριστεία.
- Τα Υπουργεία και οι Περιφέρειες θα πρέπει να συνδέονται με τα ΑΕΙ με **προγραμματικές συμβάσεις** για τη διαμόρφωση της πολιτικής σε κρίσιμους τομείς
- Το μοντέλο αυτό ακολούθησαν με μεγάλη επιτυχία τόσο οι ανεπτυγμένες χώρες (π.χ. **Γερμανία, ΗΠΑ**) όσο και οι αναδυόμενες υπερδυνάμεις (**Κίνα**).



- Τα Πανεπιστήμια της χώρας μπορούν να γίνουν **πόλος έλξης** για επιστήμονες υψηλού κύρους από το εξωτερικό με τη **χρηματοδότηση Προγραμμάτων Επισκεπτών Καθηγητών** σε κρίσιμα για την οικονομία ερευνητικά πεδία.

Επαναβιομηχάνιση και Εθνικό Σύστημα Καινοτομίας

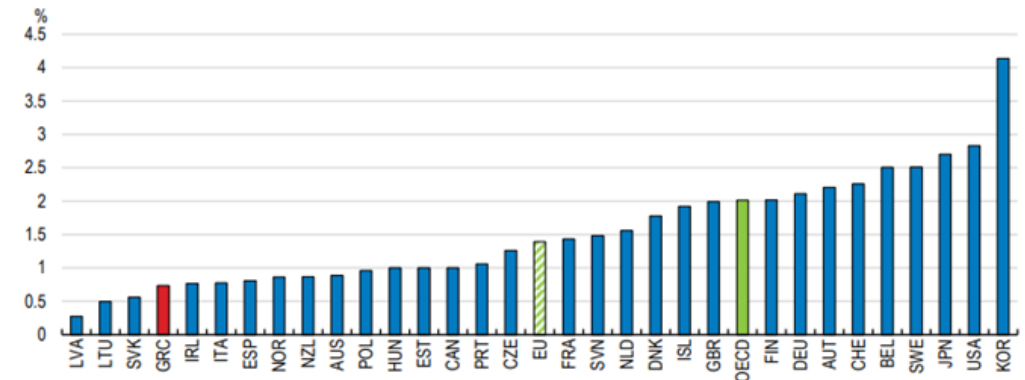


- Η **ανταγωνιστικότητα** της οικονομίας δεν υπάρχει από μόνη της, αλλά **κατασκευάζεται** και υποστηρίζεται από ένα Εθνικό Σύστημα καινοτομίας μεγάλης κλίμακας που συμβάλει στη **δημιουργία** αξίας (value creation) και **διατήρηση** της παραγόμενης αξίας (value capture) σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Το Εθνικό Σύστημα Καινοτομίας θα πρέπει να υποστηρίζει τη διαμόρφωση **επιχειρηματικών δικτύων** και **αλυσίδων αξίας**, να παράγει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και να διαχέει τα οφέλη σε όσο το δυνατόν περισσότερους παραγωγικούς κλάδους και περιφέρειες.
- Η δημιουργία περιφερειακών και εθνικών **αλυσίδων αξίας** που θα συνδέουν τομείς ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και η συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας είναι κομβικής σημασίας για την **επαναβιομηχάνιση** της χώρας

Η πολιτική αυτή απαιτεί **ειδικό πλαίσιο** και δεν μπορεί να υποστηριχθεί από την ισχύουσα Πολιτική Ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ (που πρέπει να αναθεωρηθεί επείγοντως).

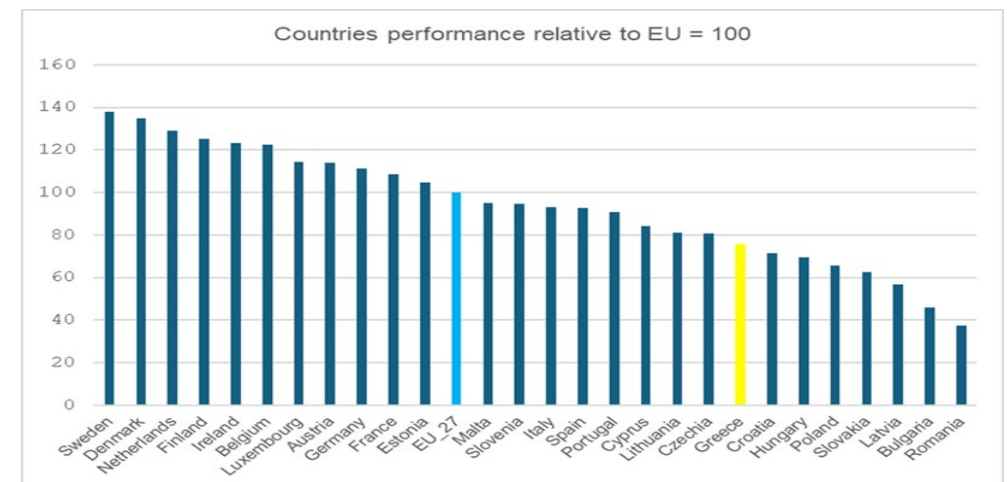
Figure 2.18. Business R&D intensity remains low

% of GDP, 2022 or latest available year



Source: OECD (2024) Main Science and Technology Indicators (MSTI database).

StatLink <https://stat.link/7e1gla>





Αναπτυξιακή Τράπεζα και Υπερταμείο

- Το Υπερταμείο μπορεί να γίνει μοχλός ανάπτυξης δημιουργώντας επενδυτικές ευκαιρίες για όλες τις επιχειρηματικές ομάδες.
 - Ειδικά η ΕΤΑΔ διαθέτει ένα σημαντικό μέρος της δημόσιας περιουσίας με πάνω από 70.000 ακίνητα (βιομηχανικά, αστικά, τουριστικά), από τα οποία μόνο ένα μικρό μέρος αξιοποιείται. Με τους υφιστάμενους ρυθμούς, θα απαιτηθούν δεκαετίες για να αποτυπωθεί κάποια αναπτυξιακή συμβολή σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο.
- Η ΕΑΤ μπορεί να ωριμάζει και να χρηματοδοτεί επενδυτικά σχήματα λαϊκής βάσης (συμμετοχικής επιχειρηματικότητας) σε περιοχές και τομείς όπου υπάρχουν επενδυτικές ευκαιρίες και να αξιοποιεί τα αδρανή ακίνητα του δημοσίου σε συνεργασία με Υπερταμείο και ΕΤΑΔ.

Οι αναπτυξιακοί στόχοι του νέο μοντέλου προοδευτικής διακυβέρνησης

- **Το κράτος:** Τεχνολογικά σύγχρονο, αποτελεσματικό, διαφανές, με σαφείς και τεκμηριωμένους κοινωνικούς, αναδιανεμητικούς και αναπτυξιακούς στόχους, αποκεντρωμένο και με ένα μέγεθος σε σχέση με το ΑΕΠ κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ.
- **Το θεσμικό πλαίσιο της οικονομίας:** Απλοποιημένο, επιταχυντής της ανάπτυξης, μηδενικής ανοχής στη γραφειοκρατία, στην υπηρεσία της παραγωγής, της απασχόλησης και των κοινωνικών αναγκών.
- **Το κοινωνικό μοντέλο:** ενίσχυση της συνοχής, της ανοχής και της προστασίας των ευάλωτων
- **Το χωρικό μοντέλο:** το κέντρο βάρους της αναπτυξιακής πολιτικής στις πόλεις και τις περιφέρειες (place-based growth), συνέργειες, clusters, ισχυρές περιφερειακές αλυσίδες αξίας και ισχυροί περιφερειακοί πολλαπλασιαστές, η ανάδειξη των μοναδικών χαρακτηριστικών της κάθε περιφέρειας.
- **Το παραγωγικό μοντέλο:** Ποιότητα, διαφοροποίηση, πιστοποίηση, Branding, κλίμακα, εξωστρέφεια, εδαφικότητα, αλυσίδες αξίας, δικτύωση του τοπικού με το διεθνές, η «βιομηχανία της γνώσης» στην υπηρεσία της ανάπτυξης και της απασχόλησης (knowledge-based growth).
- **Τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις:** ενίσχυση της θέση μας στις διεθνείς αλυσίδες αξίας, και τις ροές εμπορίου, κεφαλαίων, ενέργειας και γνώσης με τη συμμετοχή μας στα νέα γεωπολιτικά δίκτυα ανάπτυξης. Ενεργητική θέση υπέρ της ειρηνικής αντιμετώπισης των κρίσεων και κατά το милитарισμού.





ΕΝΑ
Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών



ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ για
το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Προσδευτικής
Εναλλακτικής
Διακυβέρνησης

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ 2030

Μετασχηματισμός με όραμα, δικαιοσύνη και
αποτελεσματικότητα

Παρασκευή 10 - Σάββατο 11 Οκτωβρίου 2025
Ξενοδοχείο Caravel, Αθήνα | Αίθουσα Olympia

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΑΚΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΡΩΗΝ ΠΡΥΤΑΝΗΣ



UNIVERSITY OF
THESSALY